

Datum: 6 maart 2007
Onderwerp: advies RDA 2007/02
Ons kenmerk: RDA 2007/02
Bijlagen: geen

Geachte heer Reus,

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft uw vereniging, de Vereniging van Nederlandse CircusOndernemingen (hierna VNCO), een subsidie toegekend voor het opstellen van richtlijnen. Deze richtlijnen zijn vastgelegd in het rapport 'Welzijn circusdieren - richtlijnen voor het houden en laten optreden van dieren in circussen' en hebben tot doel het welzijn van circusdieren zo veel als mogelijk te borgen. U hebt de Raad voor Dierenaangelegenheden (hierna de Raad) verzocht dit rapport (conceptversie 13 maart 2006) inhoudelijk te toetsen. Daarnaast hebt u de Raad gevraagd zich uit te spreken over mogelijkheden tot implementatie en handhaving van de richtlijnen, bijvoorbeeld door de richtlijnen te koppelen aan certificering.

In deze brief beschrijft de Raad zijn bevindingen. De Raad heeft zich niet bezig gehouden met de wenselijkheid van ('wilde') dieren in het circus en spreekt zich hier dan ook nadrukkelijk niet over uit.

De Raad constateert dat u veel tijd en energie gestoken hebt in het opstellen van de in het rapport vastgelegde richtlijnen. Het verheugt de Raad dat aspecten zoals diergezondheid en dierenwelzijn ook op de aandacht van de Nederlandse circusondernemingen mogen rekenen en dat u daar op deze wijze nadrukkelijk blij van geeft.

De Raad is verrast dat u in het rapport geen koppeling gemaakt hebt met bestaande documenten, zoals de Dierentuinrichtlijn, de Engelse Standards of Modern Zoo Practice of de Oostenrijkse Guidelines for the keeping of wild animals in circuses. Daarnaast verbaast het de Raad dat u in het rapport niet gedefinieerd hebt wat u onder een goed dierenwelzijn verstaat. Door het hanteren van een adequate definitie van dierenwelzijn (bijvoorbeeld de vijf vrijheden van de commissie Brambell¹) als hét centrale uitgangspunt is het mogelijk om tot richtlijnen te

---

¹ De commissie Brambell heeft vijf vrijheden onderscheiden. Dieren moeten vrij zijn 1) van honger en dorst, 2) van fysiek en fysiologisch ongerief, 3) van pijn, verwondingen en ziektes, 4) van angst en chronische stress en 5) om hun natuurlijke (soorteigen) gedrag te vertonen. Deze vrijheden gezamenlijk zijn bepalend voor het welzijn van de dieren.

komen die de gezondheid en het welzijn van dieren in het circus borgen én wordt beter inzichtelijk waarom welke keuzes in het rapport gemaakt worden.

De Raad is van mening dat uw rapport in deze vorm gezien moet worden als een eerste aanzet om tot degelijk onderbouwde richtlijnen te komen. De huidige richtlijnen roepen veel vragen op omdat de motivering en onderbouwing te summier zijn of ontbreken. Ook wordt op diverse relevante aspecten niet of onvoldoende ingegaan en zijn onderdelen met elkaar in tegenspraak. Binnen de huidige richtlijnen wordt bijvoorbeeld onvoldoende rekening gehouden met soortspecifieke eigenschappen en welzijnsbehoeften.

De Raad heeft op basis van dit rapport weinig vertrouwen in het zelfregulerende vermogen van uw organisatie om het welzijn van de dieren in circussen te waarborgen. De Raad beveelt u daarom aan om de richtlijnen te herschrijven en daarbij de volgende benadering te overwegen:

U gaat uit van reeds bestaande rapporten, zoals de Oostenrijkse Guidelines for the keeping of wild animals in circusses, de richtlijnen van European Association of Zoos and Aquaria en het Nederlandse Dierentuinbesluit (Stb. 2002, nr. 214). Ook de Engelse en Belgische situatie² zijn in dit kader interessant om te onderzoeken. Indien u voor deze benadering kiest, verdient het aanbeveling te beargumenteren waarom u op welke onderdelen van deze richtlijnen afwijkt. De door u gemaakte keuzes worden daardoor beter inzichtelijk.

U hebt de Raad ook gevraagd zich uit te spreken over mogelijkheden tot implementatie en handhaving van de richtlijnen, bijvoorbeeld door de richtlijnen te koppelen aan certificering. Hoewel de Raad dit een begrijpelijke vraag vindt – wat is de waarde van richtlijnen als naleving daarvan niet kunt afgedwongen kan worden? – vindt de Raad het doen van uitspraken hierover op dit moment nog te prematuur. De Raad adviseert u om eerst de richtlijnen te herschrijven. Wel ziet de Raad een aantal vragen die in een latere fase van belang zullen worden en waarover nu reeds nagedacht kan worden. Wie zal/zullen er bijvoorbeeld gecertificeerd worden: het circus of de ingehuurde act? De Raad is van mening dat randvoorwaarde voor succesvolle certificering een georganiseerde branche is die zichzelf controleert. Er dient, met andere woorden, een zichzelf regelend mechanisme te komen. Op dit moment is dit nog niet het geval. In aanloop naar een eventuele certificering kan ook dit punt al worden opgepakt. De Raad adviseert daarnaast om na te gaan of al dan niet

---

² In Engeland geldt in veel plaatsen een lokaal verbod voor circussen met 'wilde' dieren. Het lijkt aannemelijk dat, gegeven het grote aantal plaatsen waar een lokaal verbod geldt, er een nationaal verbod op 'wilde' dieren in circussen zal komen. In België is gekozen voor een overgangsregeling. Circussen moeten op termijn aan de veruitgewerkte, veelal gekwantificeerde dierentuinrichtlijnen voldoen.

verplichte certificering in andere West-Europese landen is ingevoerd en wat de ervaringen hiermee zijn.

Wij vertrouwen er op dat de Raad de door u aan hem voorgelegde vragen vooralsnog voldoende heeft beantwoord. Mocht u nader van gedachten willen wisselen over dit onderwerp, dan kunt u met ons contact opnemen.

Met vriendelijke groet,

prof. dr. H. Vaarkamp,
voorzitter

ir. S .J. Beukema,
adjunct-secretaris